

28 Μαγτίου, 1990

[ΝΙΚΗΤΑΣ, Διοττής]

THE CYPRUS POTATO MARKETING BOARD,

Ενώγοντες,

v.

PRIMLAKS (PACIFIC VIOLET) BV ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Εναγομένων

(Υπόθεση Αρ. 93/89).

- 5 *Ναυτοδικείο — Κλητήριο ένταλμα μη περιέχον ημερομηνία εμφανίσεως — Κατά πόσον είναι άκυρο — Αίτηση για υποκατάστατη επίδοσή του στο εξωτερικό υποβληθείσα ταυτόχρονα με την καταχώρησή του — Η υποβολή της αιτήσεως διαφοροποιεί την περίπτωση αυτή από την υπόθεση Tradax Ocean Transportation S.A. v. Terminal Navigation Co. Ltd. (1988) 1 C.L.R. 451, γιατί δεν θα είχε σημασία ημερομηνία καθορισθείσα από Πρωτοκολλητή, αφού είναι ο Δικαστής που καθορίζει, εκδίδοντας το διάταγμα για υποκατάστατο επίδοσης, τον χρόνο εμφανίσεως του εναγομένου — Το*
- 10 *Περί Δικαιοδοσίας Κυπριακού Ναυτοδικείου Διάταγμα, 1893, Θεσμοί 5 και 25.*
- 15 *Ναυτοδικείο — Επίδοση εκτός δικαιοδοσίας — Απαιτείται καλή βάση αγωγής — Τούτο σημαίνει εκ πρώτης όψεως ή συζητήσιμη υπόθεση — Το Περί Δικαιοδοσίας Κυπριακού Ναυτοδικείου Διάταγμα, 1893, θ.25.*
- 20 *Ναυτοδικείο — Επίδοση εκτός δικαιοδοσίας — Αίτηση ex parte για άδεια — Υποχρέωση αποκαλύψεως όλων των ουσιωδών στοιχείων — Παράλειψη, όμως, αναφοράς τέτοιου στοιχείου δεν οδηγεί κατ' ανάγκην, αν δεν υπήρχε πρόθεση εξαπατήσεως του Δικαστηρίου, σε ακύρωση της άδειας.*
- 25 *Ναυτοδικείο — Επίδοση εκτός δικαιοδοσίας — Αίτηση ακυρώσεως της επιδόσεως και/ή του κλητηρίου εντάλματος με βάση ισχυρισμό για έλλειψη δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου λόγω ρήτρας στην φορτωτική για αποκλειστική δικαιοδοσία των Ολλανδικών Δικαστηρίων — Αμφισβήτηση ισχύος της εν λόγω ρήτρας λόγω διαφορετικού όρου στην προκήρυξη προσφορών για την μεταφοράν του εμπορεύματος — Ένορκος δήλωση για λογαριασμό των εναγομένων ότι το θέμα διείπτετο από το ναυλοσύμφωνο, που προέβλεπε διαιτησία στο Λονδίνο — Οι ενόρκως δηλούντες δεν*
- 30 *κλήθησαν για αντεξέταση — Υπό τις περιστάσεις είναι πρόωρο να*

κριθεί θέμα δικαιοδοσίας.

Ναυτοδικείο — Forum Conveniens — Αναστολή διαδικασίας με βάση το ότι η Κύπρος δεν είναι το forum conveniens — Αρχές, που διέπουν το θέμα — Το βάρος αποδείξεως το έχει ο ενάγων, ενώ όταν οι διάδικοι με συμφωνία καθόρισαν άλλο από την Κύπρο κριτής ως το forum δικαιοδοσίας, το βάρος αποδείξεως, γιατί να μην διαταχθεί αναστολή της διαδικασίας, έχει ο ενάγων. 5

Η αξίωση των εναγόντων αφορά αποζημιώσεις για μη παράδοση μέρους της ποσότητας πατατών, που είχαν φορτώσει στο πλοίο της εναγομένης 1. Η σύμβαση έγινε στην Κύπρο και η φόρτωση στη Λεμεσό. Οι ενάγοντες εξήτησαν και επέτυχαν με ex parte αίτηση διάταγμα επίδοσης του κλητηρίου με υποκατάστατο επίδοσης, και συγκεκριμένα με διπλοασφαλισμένη επιστολή. 10

Μετά την πραγματοποίηση της εν λόγω επίδοσης στην εναγομένη 1, η τελευταία υπέβαλε αίτηση όπως το κλητήριο ένταλμα και η επίδοση ακυρωθούν ή όπως η διαδικασία ανασταλεί. 15

Ο πρώτος λόγος, με τον οποίο η εναγομένη υπεστήριξε το αίτημά της σκιαγραφείται στο πρώτο από τα πιο πάνω περιληπτικά σημειώματα, από το οποίο προκύπτει και η νομική αιτιολογία απορρίψεώς του. 20

Ο δεύτερος λόγος αφορούσε το θέμα κατά πόσο εδικοιολογείτο επίδοση εκτός δικαιοδοσίας, προϋπόθεση της οποίας είναι η ύπαρξη "καλής βάσης αγωγής". Το Δικαστήριο απέρριψε και τον λόγον αυτό, αφού προηγουμένως εξεήγησε τι σημαίνει καλή βάση αγωγής (Βλ. το δεύτερο από τα πιο πάνω περιληπτικά σημειώματα) και την εφάρμοσε στα γεγονότα της υπόθεσης αυτής, ως είχαν εκτεθεί στην ένορκη δήλωση (Τόπος συνάψεως της συμβάσεως η Κύπρος, φόρτωση των εμπορευμάτων στη Κύπρο, υπογραφή φορτωτικής στη Κύπρο από αντιπρόσωπο της εναγομένης 1, συγκεκριμένος ισχυρισμός για μη παράδοση συγκεκριμένης ποσότητας συγκεκριμένης αξίας στον λιμένα εκφορτώσεως). 25
30

Ο τρίτος λόγος προς υποστήριξη του αιτήματος της εναγομένης 1 βασιζόταν στην ρήτρα της φορτωτικής ότι αποκλειστική δικαιοδοσία προς εκδίκαση αξιώσεως, ως η επίδικη, είχαν τα Δικαστήρια της Ολλανδίας. Το θέμα αυτό ουσιαστικά είχε δύο πτυχές. Η πρώτη ήταν κατά πόσο η επίδοση πρέπει να ακυρωθεί, γιατί οι ενάγοντες δεν απεκάλυψαν στην ένορκη δήλωση, που υπεστήριξε την ex parte αίτηση για επίδοση εκτός δικαιοδοσίας με υποκατάστατη επίδοση, την ύπαρξη της εν λόγω ρήτρας. Η δεύτερη ήταν και θέμα δικαιοδοσίας, εν όψει του περιεχομένου της εν λόγω ρήτρας. 35
40

Οι ενάγοντες δεν δέχθηκαν την δεσμευτικότητα της εν λόγω ρήτρας, προβάλλοντας ότι η εναγομένη είχε δεχθεί τους όρους προκηρύξεως προσφορών για μεταφορά των εμπορευμάτων των ενα-

1 Α.Α.Δ. Cyprus Potato Marketing v. Primplaks etc.

5 γόντων, όπου ανεφέρετο ότι δικαιοδοσίαν θα είχαν τα Κυπριακά Δικαστήρια. Εξ άλλου στην ένορκo δήλωση προς υποστήριξη της αιτήσεως της εναγομένης 1 ανεφέρετο ότι η μόνη δεσμευτική συμφωνία μεταξύ των διαδίκων είναι το ναυλοσύμφωνο, που προβλέπει διαιτησία στη Γαλλία.

10 Ενόψει των πιο πάνω αντιφατικών εκδοχών και της μη κλητεύσεως και αντεξετάσεως των ενόρκως δηλούντων το δικαστήριο έκρινε ότι είναι πρόωγη η ενασχόληση με το θέμα της δικαιοδοσίας, όπως αυτό ετέθη. Εν όψει των ίδιων γεγονότων το Δικαστήριο εξέφρασε αμφιβολίαν αν η ρήτρα στη φορτωτική ήταν ουσιώδες γεγονός, που έπρεπε να αποκαλυφθεί, αλλά τελικά απέρριψε την θέση της εναγομένης καθ' όσον αφορά την πρώτη πτυχή, γιατί εν πάση περιπτώσει οι ενάγοντες δεν είχαν πρόθεση εξαπατήσεως του Δικαστηρίου.

15 Ο τελευταίος λόγος, που προέβησαν οι εαγόμενοι ήταν ότι εν πάση περιπτώσει η Κύπρος δεν ήταν το *forum conveniens*. Και ο λόγος αυτός απορρίφθηκε, γιατί η εναγομένη δεν απέδειξε εκ πρώτης όψεως ότι η Κύπρος δεν είναι το κατάλληλο *forum*.

20 Η αίτηση απορρίπτεται. Τα έξοδα επιφυλάσσονται.

Αναφερόμενες αποφάσεις:

Tradax Ocean Transportation S.A. v. Terminal Navigation Co. Ltd.
(1988) 1 C.L.R.709·

25 *Cyprus Potato Marketing Board v. Egyptian Spanish Maritime Agency and Another* (1989) 1 Α.Α.Δ.(Α) 822·

Sekavin S.A. v. Ship "Platon" Ch. and Others (1987) 1 C.L.R. 297·

Hoerter v. Hanover, 10 TR 104·

George Monro Ltd. v. American Cyanamid Corporation [1944] K.B. 432·

30 *The Brado* [1949] A.C. 326·

The Siskina v. Distos Compania Naviera S.A. [1979] A.C. 210·

The Hagen [1908-1910] All E.R. Rep. 21·

The Andria [1984] 1 All E.R. 1126·

Altobeigi v. M/V Nada and Another (1985) 1 C.L.R. 543·

35 *Ellinger v. Guinesas Mahon and Co.* [1939] 4 All E.R. 16·

Katarina Shipping v. Ship "Poly" (1978) 1 C.L.R. 271·

Apagnostou v. Ship "Holcor 1" (1981) 1 C.L.R. 461.

The Eleftheria [1969] 2 All E.R. 641.

Αίτηση.

Αίτηση από τους εναγομένους όπως το Δικαστήριο κη- 5
ρύξει άκυρο το κλητήριο ένταλμα και την επίδοση που
τους έγινε.

A. Χαβιαράς, για τους αιτητές-εναγομένους 1.

K. Ινδιάνος, για τους καθ' ων η αίτηση-ενάγοντες.

Cur. adv. vult.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ. ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Οι 10
εναγόμενοι 1 (που θα αποκαλώ στο εξής εναγομένους)
είναι ολλανδική εταιρεία. Το πλοίο Pacific Violet είναι
ιδιοκτησία τους. Με την υπό κρίση αίτηση οι εναγόμενοι
ζητούν από το δικαστήριο να κηρύξει άκυρο το κλητήριο
ένταλμα και την επίδοση που τους έγινε. Την αγωγή κατα- 15
χώρισε στις 25/5/89 το Συμβούλιο Εμπορίας Πατατών Κύ-
πρου. Ενάγεται επίσης το πλοίο, αλλά μέχρι την εκδίκαση
της αίτησης δεν είχε ακόμη επιτευχθεί επίδοση. Επικουρι-
κά οι εναγόμενοι υποβάλλουν αίτημα για αναστολή της 20
διαδικασίας.

Η αξίωση που εγείρει το ενάγον Συμβούλιο αφορά
φορτίο πατατών που οι εναγόμενοι ανέλαβαν να μεταφέ-
ρουν στο βελγικό λιμάνι Zeebrugge με το Pacific Violet. Για
τη μεταφορά εκδόθηκε η υπ' αρ. Z/1 φορτωτική ημερ. 12/5/
88. Η φόρτωση έγινε στη Λάρνακα. Είναι η υπόθεση των 25
εναγόντων ότι 880 σάκκοι των 25 κιλών, από συνολικό
φορτίο 122,589 σάκκων, δεν έφτασε ποτέ στον προορισμό
του ή δεν παραδόθηκε ή υπεξαιρέθηκε από πταισματική
ευθύνη των εναγομένων. Η απαίτηση των εναγόντων 30
ανέρχεται σε £7,040 (λίρες στερλίνες) ή το ισάξιο σε κυ-
πριακό νόμισμα που αξιώνουν ως αποζημιώσεις για τη μη
παράδοση του εμπορεύματος αυτού. Η βάση αγωγής είναι

πολλαπλή. Λεπτομέρειες παρέχει το κλητήριο, αλλά στο προκριματικό αυτό στάδιο δεν συσχετίστηκαν με τα επίδικα θέματα.

- 5 Στις 29/5/89, ύστερα από *ex parte* αίτηση των εναγόντων, άλλο μέλος του δικαστηρίου τους χορήγησε άδεια για υποκατάστατη επίδοση του κλητηρίου στους εναγομένους εκτός δικαιοδοσίας και συγκεκριμένα στο Ρόττερνταμ Ολλανδίας. Σύμφωνα με τους όρους του διατάγματος η επίδοση έγινε με διπλοασφαλισμένη επιστολή μέσω του ταχυδρομείου. Συγχρόνως το δικαστήριο περιόρισε το 10 χρόνο εμφάνισης των εναγομένων σε 6 εβδομάδες από τη λήψη της επιστολής και όρισε την υπόθεση στις 13/10/89.

- 15 Αυτά ακριβώς τα γεγονότα αποτέλεσαν το υπόβαθρο προβολής λόγου ακυρότητας για δικονομικής υφής παραβίαση. Ο κ. Χαβιαράς υπέβαλε ότι δεν τηρήθηκε ο θ. 5 του 20 περί Δικαιοδοσίας Ναυτοδικείου Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου του 1893, που ρυθμίζει την έναρξη της διαδικασίας σε ναυτικές υποθέσεις, πράγμα που συνεπάγεται ακυρότητα της διαδικασίας. Κι αυτό γιατί η ημερομηνία για εμφάνιση των εναγομένων δεν τέθηκε στο κλητήριο απαρχής από τον 25 Πρωτοκολλητή, αλλά καθορίστηκε από το δικαστήριο στις 29/5/89 όταν παρουσιάστηκε η αίτηση για χορήγηση άδειας.

- 25 Κατά το συνήγορο των εναγομένων η πρότασή του για ακυρότητα βρίσκει έρεισμα στην απόφαση *Tradax Ocean Transportation S.A. v. Terminal Navigation Co. Ltd.* (1988) 1 C.L.R. 709 του δικαστή κ. Πική ενώ ο κ. Ινδιάνος υποστήριξε, εκ μέρους των εναγόντων, ότι στο προκείμενο 30 τυγχάνει εφαρμογής μεταγενέστερη απόφαση σε ανάλογη περίπτωση. Είναι η υπόθεση *Cyprus Potato Marketing Board v. Egyptian Spanish Maritime Agency and Another* (1989) 1 Α.Α.Δ. 822. Το δικαστήριο προέβη σε διαφορισμό των δύο υποθέσεων με βάση το γεγονός ότι στην 35 *Tradax*, ανωτέρω, δεν ζητήθηκε η υποκατάστατη επίδοση του εντάλματος. Το αιτιολογικό της απόφασης, στο οποίο εντοπίζεται και η ειδοποιός διαφορά που υπάρχει ανάμε-

σα στις δύο αυτές περιπτώσεις, είναι στην τρίτη σελίδα:

"Η παρούσα υπόθεση διαφοροποιείται από την υπόθεση *Tradax* (ανωτέρω). Στην υπόθεση εκείνη δεν υπήρξε αίτηση για υποκατάστατη επίδοση. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αίτηση για υποκατάστατη επίδοση, το κλητήριο ένταλμα πρέπει να φέρει την ημερομηνία που πρέπει να παρουσιαστεί ο εναγόμενος ενώπιον του Δικαστηρίου, για να προβάλει την υπεράσπισή του. Στις περιπτώσεις που ο ενάγων ζητά υποκατάστατη επίδοση, εάν ο Πρωτοκολλητής του Δικαστηρίου ορίσει την ημερομηνία στο κλητήριο ένταλμα για εμφάνιση του εναγομένου, δεν θα έχει καμμιά σημασία για την εμφάνιση του εναγομένου ενώπιον του Δικαστηρίου, διότι είναι ο Δικαστής που δίδει το διάταγμα για υποκατάστατη επίδοση, που καθορίζει την ημερομηνία εμφάνισης του εναγομένου, σύμφωνα με το θεσμό 25 για να λάβει γνώση ο εναγόμενος της υπόθεσης εναντίον του και να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την εμφάνισή του ενώπιον του Δικαστηρίου."

Η πιο πάνω διαπίστωση ισχυροποιείται έντονα, πιστεύω, απ' ότι αναφέρεται στην *Annual Practice 1959* υπό την επικεφαλίδα *Order for substituted service of writ*" και τον υπότιτλο "*Time of Appearance*" στη σελ. 134

"The time for appearance is in all cases inserted in the writ..... Where the defendant is out of the jurisdiction the order states the time".

Άλλωστε όπως επισημάνθηκε στην *Tradax* (σελ. 3) ο σκοπός του Θ. 5, που συνάδει με τους κανόνες της φυσικής δικαιοδοσίας, είναι να λάβει γνώση ο αντίδικος γιατί αλλιώς δεν θα είχε την ευκαιρία να υπερασπισθεί. Όμως η διαδικασία χορήγησης άδειας για υποκατάστατη επίδοση, που ακολουθήθηκε εδώ, αποκλείει τέτοιο κίνδυνο. Υιοθετώντας, για τους λόγους που εξέθεσα, το σκεπτικό της πιο πρόσφατης υπόθεσης καταλήγω ότι η δικονομική ένσταση ακυρότητας είναι απορριπτέα.

- Πέρα από το δικονομικό ζήτημα οι εναγόμενοι ισχυρίστηκαν ότι το κρίσιμο πραγματικό υλικό στην ένορκη δήλωση των εναγόντων δεν θεμελιώνει καλή αιτία αγωγής. Το στοιχείο αυτό απαιτεί ο Θ. 25 σαν απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτραπεί η εκτός δικαιοδοσίας επίδοση.
- 5 Είμαι όμως αρκετό αν καταδειχθεί ότι υπάρχει εκ πρώτης όψεως ή συζητήσιμη υπόθεση. Είναι ακριβώς υπ' αυτό το πρίσμα που η απόφαση *Sekavin S.A. v. Ship "Platon" Ch & Others* (1987) 1 C.L.R. 297 αναλύει και οριοθετεί την έννοια "καλή βάση αγωγής". Συγχρόνως η ίδια απόφαση επισημαίνει την αντιστοιχία του Θ. 25 με το Θ. 11 του Διαδικαστικού Κανονισμού του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Αγγλίας.
- 10

- Όπως αναφέρει σχετικά η *Annual Practice* του 1959
- 15 σελ. 144 το Δικαστήριο, σ' αυτό το αρχικό στάδιο, δεν διερευνά την ουσία της αγωγής. Όμως οφείλει να ικανοποιηθεί και διαπιστώσει ότι υφίσταται πιθανή αιτία αγωγής. "It (the Court) is not called upon to try the action, or express a premature opinion upon its merits". Καθοδήγηση
- 20 παρέχει και η συνέχεια του αποσπάσματος "The service may be allowed to stand, leaving questions to be tried at the trial". (*Hoerter v. Hanover, etc.* 10 TR σελ. 104).

- Από την ένορκη δήλωση που καταχωρήθηκε με την αίτηση προκύπτει εκ πρώτης όψεως ότι ο τόπος σύναψης
- 25 της σύμβασης μεταφοράς ήταν η Λεμεσός· ότι η φόρτωση έγινε στο λιμάνι αυτό· η φορτωτική υπογράφηκε από την κυπριακή εταιρεία *Comarine Ltd.*, υπό την ιδιότητα του αντιπροσώπου· και ότι συγκεκριμένης ποσότητας και αξίας εμπόρευμα δεν παραδόθηκε στο λιμάνι εκφόρτωσης. Κατά τη γνώμη μου το ιστορικό γεγονότων που πα-
- 30 ρατέθηκε συνιστά καλή αιτία αγωγής κατά την έννοια του Θ. 25.

- Οι εναγόμενοι προβάλλουν επίσης έλλειψη δικαιοδοσίας του δικαστηρίου να δικάσει την υπόθεση. Η εισήγηση
- 35 στο σημείο αυτό στηρίζεται στον όρο 3 της φορτωτικής. Έχει επικεφαλίδα "Δικαιοδοσία" και ορίζει ότι "οιαδήποτε διαφορά που εγείρεται με βάση την παρούσα φορτωτική

θα αποφασίζεται στη χώρα όπου ο μεταφορέας έχει το κέντρο των εργασιών του και ο νόμος της χώρας εκείνης θα εφαρμόζεται εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα."

Οι εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι ο κύριος τόπος διεξαγωγής της εργασίας τους είναι η Ολλανδία. Επομένως η συμφωνία καθορίζει τα δικαστήρια της χώρας αυτής σαν τα αρμόδια δικαστήρια, αποκλειομένης της διεθνούς δικαιοδοσίας του κυπριακού δικαστηρίου. Ο δικηγόρος των εναγομένων έθιξε το θέμα και σ' άλλη συνάρτηση: ότι παρ'ουσιάζοντας την αίτησή τους για άδεια επίδοσης στο εξωτερικό, οι ενάγοντες δεν παρέθεσαν όλα τα ουσιώδη γεγονότα. Συγκεκριμένα δεν προσκόμισαν τη φορτωτική αλλ' ούτε έφεραν σε γνώση του δικαστηρίου τη ρήτρα δικαιοδοσίας.

Πρέπει να υπομνησθεί εδώ ότι πλήθος αποφάσεων καθιέρωσε την αρχή ότι σε αιτήσεις για επίδοση εκτός δικαιοδοσίας υφίσταται υποχρέωση για ειλικρινή αποκάλυψη όλων των σημαντικών στοιχείων με βάση τα οποία το δικαστήριο θα κληθεί να ασκήσει τη διακριτική εξουσία που έχει στο προκείμενο. Η *raison d' etre* του κανόνα είναι ότι η επίδοση αγωγής εκτός δικαιοδοσίας θεωρείται κατά κάποιον τρόπο επέμβαση στην κυριαρχία ξένου κράτους και η έννοια της αβροφροσύνης στις διεθνείς σχέσεις (*comitas*) επιβάλλει στα ημεδαπά δικαστήρια προσεκτική εξέταση κάθε περίπτωσης και πιστή συμμόρφωση προς τους κανόνες που καθιστούν επιτρεπτή την επίδοση. *George Monro Ltd. v. American Cyanamid Corporation* [1944] K.B. 432, 437, *The Brado* [1949] A.C. 326, 357 και *The Siskina v. Distos Compania Naviera S.A.* [1979] A.C. 210, 254. Παρεπιμπτόντως, η αρχή που επιτάσσει την παράθεση των ουσιαστικών περιστατικών έχει ευρύτερη εφαρμογή και καλύπτει πλὴν των επιδόσεων και όλες τις περιπτώσεις αιτήσεων χωρίς κοινοποίηση στον αντίδικο. *The Hagen* [1908-1910] All E.R. Rep. 21, *The Andria* [1984] 1 All E.R. 1126 και *Altobeigi v. M/V Nada & Another* [1985] 1 C.L.R. 543. Οι *Dacey & Morris "The Conflict of Laws"* έκδοση 1980 τόμος 1 σελ. 197 αναφέρουν επιγραμματικά επί του

θέματος:

"Since the application for leave is made ex-parte a full and fair disclosure of all relevant facts ought to be made."

5 Θα εξετάσω στη συνέχεια πώς ακριβώς έχουν τα γεγονότα εδώ. Παρόλο που οι ενάγοντες αναφέρθηκαν πρωταρχικά στη φορτωτική εντούτοις δεν επέσυραν την προσοχή του δικαστηρίου στη ρήτρα του εφαρμοστέου δικαίου. Το θέμα τους απασχόλησε μετά την έκδοση του
10 διατάγματος επίδοσης όταν το έθιξαν οι εναγόμενοι. Στην δεύτερη ένορκή τους δήλωση δικαιολόγησαν το γεγονός προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι τα έγγραφα που επισύναψαν σ' αυτή δείχνουν ότι η ρήτρα της φορτωτικής δεν ισχύει γιατί συμφωνήθηκε ο αποκλεισμός της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων της Ολλανδίας.

15 Δεν θεωρώ απαραίτητο να κάμω ολοκληρωμένη ανάλυση του περιεχομένου τους. Φαίνεται ότι με το τεκμ. Α ημερ. 14/3/88 το Συμβούλιο ζήτησε προσφορές από τοπικούς αντιπροσώπους που αποσκοπούσε στην εξασφάλιση χώρου σε πλοία για μεταφορά πατατών. Το τεκμ. Β είναι
20 δύο από τους όρους της διακήρυξης προσφορών σε μετάφραση από το πρωτότυπο αγγλικό κείμενο που επίσης επισυνάφθηκε. Ο πρώτος προβλέπει ότι σε περιπτώσεις σύγκρουσης ανάμεσα στους "όρους και πρόνοιες για ναύλωση πλοίων του Συμβουλίου" με τα ναυλοσύμφωνα θα υπερισχύουν οι όροι του Συμβουλίου. Στη συνέχεια ο
25 όρος 7 ρυθμίζει το εφαρμοστέον δίκαιον. Αναφέρει ότι σε περίπτωση διαφοράς αποκλειστική αρμοδιότητα έχουν τα αγγλικά ή κυπριακά δικαστήρια σύμφωνα με την επιλογή των εναγόντων.

30 Προβάλλεται περαιτέρω ο ισχυρισμός ότι οι εναγόμενοι έλαβαν γνώση των παραπάνω όρων και μάλιστα τους αποδέχθηκαν. Προς υποστήριξη της θέσης τους οι ενάγοντες κατέθεσαν με την ένορκη δήλωσή τους δύο τηλετυπικά ή ομοιοτυπικά (fax) μηνύματα που αντάλλαξε το Συμβούλιο με την Comagine ημερ. 26/6/88 και 6/5/88 αντί-
35 στοιχα. Με το τελευταίο μήνυμα η Comagine φέρεται να

αποδέχεται τους όρους του Συμβουλίου.

Για να συμπληρωθεί το φάσμα των ισχυρισμών που αφορούν το πραγματικό μέρος της υπόθεσης πρέπει να αναφερθώ και σε μια άλλη μαρτυρία. Πρόκειται για ένορκη δήλωση από δικηγορικό υπάλληλο ο οποίος έκαμε και τις προγενέστερες ύστερα από εξουσιοδότηση και για λογαριασμό των εναγομένων. Στη μαρτυρία αυτή εισάγεται ένα εντελώς νέο στοιχείο. Συγκεκριμένα ο μάρτυρας κ. Σ. Παπαδόπουλος λέγει ότι η μεταφορά του εμπορεύματος διεπόταν από ναυλοσύμφωνο ημερ. 4/5/88 που περιέχει ρήτρα για παραπομπή των διαφορών σε διαιτησία στο Λονδίνο. Επίσης ότι η εταιρεία Comarine Ltd. δεν ενεργούσε ως αντιπρόσωπος των εναγομένων, αλλά για δικό της λογαριασμό.

Το σύντομο απόσπασμα από τους Dicey & Morris που παρέθεσα σ' άλλο σημείο στηρίζεται και στην υπόθεση *Ellinger v. Guinness, Mahon & Co.* [1939] 4 All E.R. 16. Η ουσία της απόφασης είναι ότι η απόκρυψη ουσιαστικού στοιχείου σε αιτήσεις για επίδοση δεν συνιστά, απαραίτητα, λόγο ακύρωσης της επίδοσης αν ο ενδιαφερόμενος διάδικος δεν είχε πρόθεση να εξαπατήσει το δικαστήριο. Είναι άξια μνείας η σύνοψη στη σελ. 17:

"This was not a case where the court, in the exercise of its discretion, ought to refuse to allow notice of the writ to be served on the defendants out of the jurisdiction. Non-disclosure of a material fact on the ex-parte application is not in itself sufficient ground for setting the order aside. There must be an attempt to deceive the court."

Στην προκείμενη περίπτωση είναι αμφίβολο αν η ρήτρα δικαιοδοσίας της φορτωτικής ημερ. 12/5/88 συνιστά ουσιώδες περιστατικό. Και φαίνεται να είναι άσχετη εφόσον έχουμε ισχυρισμό για ρήτρα διαιτησίας βάσει άλλου εγγράφου. Αλλά και στην αντίθετη περίπτωση η απόφαση *Ellinger*, ανωτέρω, θα δικαιολογούσε απόρριψη του ισχυρισμού γιατί δεν υπήρχε, κατά την κρίση μου, οποιαδήποτε

τε πρόθεση παραπλάνησης του δικαστηρίου.

- 5 Περνώ στο κεντρικό θέμα που έχει τεθεί και αφορά τη δικαιοδοσία. Κατά γενική αρχή τα μέρη σε μια σύμβαση επιτρέπεται να διαλέξουν οποιοδήποτε δίκαιο επιθυμούν για λύση των διαφορών τους. Η κρίση κατά πόσον υπάρχει συμφωνία για υποβολή σε κάποιο δίκαιο και πιο συγκεκριμένα διαπιστώνεται ως πραγματικό περιστατικό με τα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα του *forum*. Η σχετική μαρτυρία που ανέλυσα πιο πάνω, παρατέθηκε υπό μορφή 10 ενόρκων δηλώσεων. Συνοψίζω τις αντιθετικές θέσεις που συνάγονται από το υλικό αυτό. Οι ενάγοντες διατείνονται ότι με βάση τα έγγραφα που προσκόμισαν έχει καταδειχθεί ότι η διαφορά υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κυπριακών δικαστηρίων· ενώ οι εναγόμενοι, επικαλούμενοι τη φορτωτική που αναφέρεται στην αγωγή, 15 επιμένουν ότι οι διάδικοι υποβλήθηκαν έγκυρα στη δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων. Περαιτέρω δεν είναι δυνατό να αγνοηθεί η νέα θέση τους ότι με βάση άλλο έγγραφο τα μέρη δεσμεύονται να προσφύγουν σε 20 διαιτησία στο Λονδίνο.

- Στο σημείο αυτό είναι αναγκαία μια παρεμβολή. Στην υπόθεση *Katarina Shipping v. Ship "Poly"* (1978) 1 C.L.R. 271, υποβλήθηκε, ακριβώς όπως εδώ, αίτηση για ακύρωση του writ. Η έλλειψη δικαιοδοσίας ήταν ένα από τα επίδικα 25 θέματα. Όμως το αποδεικτικό υλικό δεν επέτρεπε τη διάμρφωση οριστικής κρίσης επί του θέματος. Ήταν ορθό, όπως συμπέρανε το δικαστήριο, να κριθεί κατά τη δίκη. Παραθέτω το σκεπτικό από τη σελ. 284:

- 30 "I would reiterate once again, that it is not proper to set aside the writ of summons at this preliminary stage of the hearing, without hearing on oath all parties concerned, and with this in mind the action should proceed in the usual way; and at the appropriate time, when the pleadings, would be closed and all the facts during the 35 hearing would be ascertained, due consideration would be given to all arguments....."

Αντιμετωπίζοντας όμοιο θέμα η απόφαση *Anagnostou v. Ship "Holcor I"* (1981) 1 C.L.R. 461, ακολούθησε την ίδια γραμμή.

Στην υπό κρίση υπόθεση οι μάρτυρες δεν κλήθηκαν για αντεξέταση. Ούτε παρασχέθηκαν άλλα συμπληρωματικά στοιχεία ή μαρτυρία. Είναι επομένως παρακινδυνευμένο, ενόψει των αμφισβητήσεων που δημιουργεί το υλικό που παρατέθηκε, να μορφώσει γνώμη το δικαστήριο στην αφετηρία της υπόθεσης. Ο ασφαλέστερος τρόπος είναι να αφηθεί το θέμα της δικαιοδοσίας για τελική κρίση στη δίκη αφού προηγηθεί η κατάθεση συμπληρωμένης δικογραφίας. 5 10

Παραμένει να εξετασθεί αν οι εναγόμενοι δικαιούνται στη διαζευκτική θεραπεία που ζήτησαν. Ο κ. Χαβιαράς υπέβαλε ότι η απάντηση στο ερώτημα πρέπει να είναι καταφατική. Το κατάλληλο forum, συνέχισε, είναι η Ολλανδία γιατί υπάρχει στη συμφωνία η ρήτρα 3 περί δικαιοδοσίας εννοώντας τη φορτωτική ημερ. 12/5/88. Πέρα απ' αυτό η μαρτυρία που αφορά στην εκφόρτωση προέρχεται από αλλοδαπούς που δεν είναι δυνατό να εξαναγκασθούν να δώσουν μαρτυρία στην Κύπρο. Εν παρενθέσει, είναι παραδεκτόν ότι υπήρχε έλλειμμα, αλλά οι εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι ήταν μόνο 8 σάκκοι (βλέπε ένορκη δήλωση κ. Σ. Παπαδόπουλου ημερ. 18/1/89 παράγραφος 7). Σύμφωνα με την εισήγηση οι ενάγοντες δεν απέδειξαν, όπως είχαν υποχρέωση, αποχρώντα λόγο γιατί να μην διαταχθεί αναστολή της αγωγής. 15 20 25

Οι λόγοι που πρόβαλε η άλλη πλευρά για να δείξει ότι το καλύτερο forum είναι η Κύπρος (forum conveniens) έχει εκθέσει ο δικηγόρος κ. Ι. Ιωαννίδης στην ένορκή του δήλωση ημερ. 15/1/90 (παράγραφος 15). Ο κ. Ινδιάνος ανέφερε ότι το μεγαλύτερο μέρος της μαρτυρίας βρίσκεται εδώ, ενώ η μαρτυρία που αφορά στην εκφόρτωση είναι περιορισμένη. Μάλιστα η μαρτυρία δεν είναι στην Ολλανδία αλλά στο Βέλγιο. Περαιτέρω είπε ότι εγείρεται θέμα παραγραφής της απαίτησης. Πρέπει να λεχθεί ότι και οι δύο πλευρές παρέθεσαν, κατά την ανάπτυξη των επιχειρημάτων τους, τη γνωστή απόφαση *The Eleftheria* [1969] 2 All 30 35

E.R. 641.

Χρειάζεται απαραίτητα στο σημείο αυτό μια διευκρί-
νιση που συμπλέκεται και με το βάρος απόδειξης. Η νο-
μολογία διακρίνει μεταξύ της περίπτωσης που διαπιστώ-
θηκε ανυπερθέτως ότι υπάρχει δεσμευτική συμφωνία των
5 μερών για παραπομπή των διαφορών στην αποκλειστική
δικαιοδοσία ορισμένου δικαίου και περίπτωσης που σχε-
τίζεται με τη σύμφυτη εξουσία του δικαστηρίου να ανα-
στέλλει διαδικασία. Στην πρώτη το βάρος απόδειξης έχει,
σύμφωνα με την υπόθεση *Eleftheria* ο ενάγων, ενώ στη
10 δεύτερη συμβαίνει το αντίθετο. Η θέση αυτή διατυπώνεται
ως εξής στους Dicey & Morris σελ. 255:

"It is well established that, where there is a provision
in a contract providing that disputes are to be referred to
a foreign tribunal, then, prima facie, this court will stay
15 proceedings instituted in this country in breach of such
agreement, and will only allow them to proceed when
satisfied that is just and proper to do so. The court's
power to grant a stay under this Rule is discretionary but,
once the contract has been proved, the onus of inducing it
20 not to do so rests on the plaintiff, and not, as in cases
under the inherent jurisdiction to prevent injustice on the
defendant. This is because the ground on which the court
grants a stay is that the court makes people abide by their
contracts."

25 Το δικαστήριο έχει ευρύτερη διακριτική δικαιοδοσία
αναστολής για να αποφευχθεί αδικία σε δοσμένη υπόθεση.
Ωστόσο το βάρος φέρει ο εναγόμενος. Οφείλει να ικανο-
ποιήσει δύο προϋποθέσεις όπως τις προσδιόρισε ο δικα-
στής Diplock στην υπόθεση *MacShannon v. Rockware*
30 *Glass Ltd.* [1978] A.C. 795, 822:

"In order to justify a stay two conditions must be
satisfied, one positive and the other negative: (a) the
defendant must satisfy the court that there is another
forum to whose jurisdiction he is amenable in which
35 justice can be done between the parties at substantially

less inconvenience or expense, and (b) the stay must not deprive the plaintiff of a legitimate personal or juridical advantage which would be available to him if he invoked the jurisdiction of the English court."

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε είναι φανερό 5
ότι οι εναγόμενοι πρόβαλαν αντιφατικές θέσεις αναφορι-
κά με το forum. Στην καλύτερη γι' αυτούς περίπτωση αυτό
που μπορεί να λεχθεί είναι ότι δεν απέδειξαν εκ πρώτης
όψεως ότι η Κύπρος δεν είναι το κατάλληλο forum έτσι
ώστε να μετατεθεί στους ενάγοντες η υποχρέωση να δικαι- 10
ολογήσουν την επιλογή τους να κινήσουν αγωγή στην
Κύπρο. Έτσι το αίτημα των εναγομένων για αναστολή
της διαδικασίας αποτυγχάνει.

Τηρουμένων των όσων έχω αποφασίσει σε σχέση με το 15
θέμα της δικαιοδοσίας η αίτηση για ακύρωση του εντάλ-
ματος ως και της επίδοσης απορρίπτεται. Τα έξοδα επιφυ-
λάσσονται.

Αίτηση απορρίπτεται.